

Grgec u svojoj kolumni *Uz rub u Maruliću*, a češće je referentan u Škvorca i Mardešića. Sedamdesetih i osamdesetih javlja se njegovo ime i u drugom tisku, prevode se izvadci njegovih djela, pa ulazi i u Grličev *Leksikon filozofa*. U emigrantskoj *Hrvatskoj reviji* Bogdan Radica povodom smrti Mate Ujevića 1967. obnavlja sjećanje na Maritainov utjecaj na taj naraštaj hrvatske kršćanske inteligencije između dvaju svjetskih ratova. I Perović ga češće ističe u svojim knjigama. Naposljetku, u razdoblju od 1989. do 2000. prevode se, uz ostalo, njegova djela *Cjeloviti humanizam*, *Filozofija povijesti*, *Čovjek i država* i *Tri reformatora*.

Emmanuel Mounier, posljednji u nizu, do 1945. rijetko je prisutan, a zatim se o njemu povremeno piše s pozicije pokušaja nalaženja dodirnih točaka između njegova personalizma i tzv. jugoslavenske socijalističke prakse. Naravno, Mounier je prisutan i u hrvatskom emigrantskom tisku, većinom kod autora koji su pisali i o Maritainu. Sedamdesetih godina o njemu se više piše i u katoličkoj i u svjetovnoj periodici. Najviše mu se posvećuje Franjo Zenko, s nekoliko tematskih članaka. No, sve u svemu, Mounier je slabije recepcijski prisutan, pa do 2000. godine nijedno njegovo djelo nije cjelovito prevedeno na hrvatski jezik.

Autor nije ulazio u raspravu o pojednim pristupima trojici personalista, ali je pružio potreban filozofijski, sociološki i povijesno-politički kontekst. Smisljeno i optimalno citira literaturu kako bi razložio misaone pojave, smjerove i težišta u određenom razdoblju. Uz imensko-kronološku razdiobu, u tekstu prepoznamo okrupnjivanje i sintetiziranje pojedinih tematsko-motivskih sklopova. U zaključnim mislima sažima i objašnjava recepcijske amplitude trojice mislilaca, pri čemu je vidljivo da su

na recepcijske oscilacije najviše utjecali ideološki i povijesno-politički razlozi.

U uvodnim mislima autor donosi misao Stanleya Rudmana da "puna povijest personalizma tek treba biti napisana". U tom svjetlu, ova knjiga, koja će biti zanimljiva i korisna svima koje zanima hrvatsko misaono nasljeđe, a studentima filozofije, sociologije i politologije može biti vrijedan priručnik, uz druge autorove knjige i članke, velik je korak ne samo ka cjelovitoj sintezi povijesti personalizma u Hrvata, nego i u njegovoj aktualizaciji.

Vladimir Lončarević

Ivan Antunović, Ivan Koprek, Pero Vidović (ur.), *Život biraj: Elige vitam: Zbornik radova prigodom 75. rodendana msgr. prof. dr. sc. Valentina Pozaića umirovljenog pomoćnog biskupa Zagrebačke nadbiskupije*. Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, 2020, 614 str.

Pod pokroviteljstvom Filozofsko-teološkoga instituta Družbe Isusove objavljen je zbornik radova povodom 75. rodendana msgr. Valentina Pozaića, umirovljenoga pomoćnoga zagrebačkoga biskupa i dugogodišnjega profesora na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove. Zbornik radova sadržajno se sastoji od predgovora, sadržaja, bibliografskoga zapisa i pet tematskih cjelina. Zbornik radova prikazuje teze eminentnih stručnjaka iz područja filozofije i teologije koji se bave određenim idejama iz bogatoga opusa msgr. Valentina Pozaića, ali i drugim tematskim pitanjima koja su trenutačno aktualna.

U prvoj tematskoj cjelini *Pred vas stavljam: život i smrt... Život, dakle, biraj!* autori se bave problematikom života i smrti, koristeći se mnogobrojnim studijama i radovima iz opusa msgr. Pozaića. Samo poglavlje predstavlja poveznicu između kršćanskoga razumijevanja ži-

vota i smrti te načina na koji određeni teistički autori analiziraju tu tematiku. Dvije od četiri znanstvene studije ističu važnost Augustinove filozofske antropologije i Rahnerova utjecaja na razmišljanje o ljudskom životu.

U drugoj tematskoj cjelini *Bioetika i medicinska etika* postavlja se teza u studiji Suzane Vuletić i Darina Gibanjeka o utjecaju i odnosu duhovne dimenzije ljudskoga života i sekularizacijske dimenzije biomedicinske tehnologije. Uz brojne druge autore, svoj doprinos ovom zborniku radova dao je Ján Ďačok, ugledni bioetičar i moralni teolog s rimskoga učilišta Gregoriana, pišući o problematici ideološke kolonizacije.

U trećoj tematskoj cjelini *Biblijske teme o životu* bibličari ističu povijesni, kulturni i jezikoslovni razvoj pojmova života i smrti koristeći se primjerima iz Biblije. U svojoj znanstvenoj studiji Silvana Fužinato postavlja tezu o utjecaju pustinje na shvaćanje života i smrti u određenim etapama biblijske povijesti, navodeći primjere iz Staroga zavjeta.

Četvrta tematska cjelina *Filozofski i pravni prilozi* bavi se tematikom filozofije i kršćanskoga pravnoga pogleda na život, brak i medicinu. U filozofskom dijelu studije istaknut je utjecaj skolastičke filozofije i načina na koji kršćanstvo uz utjecaj antičke filozofije analizira pojam i počelo života. U drugom dijelu te cjeline postavljaju se pitanja o ljudskom dostojanstvu, egzistencijalnim dvoj-bama Abrahama, određenim pravnim pitanjima ženidbe i seksualnim zlostavljanjima. Daniel Miščin u znanstvenoj studiji bavi se pitanjem Božje šutnje za vrijeme Abrahamove kušnje, smisla koji se nalazi u Kierkegaardovoj knjizi *Strah i drhtanje* i mogućih rješenja koja se nalaze u idejama Nehera i Levinasa.

Završna, peta tematska cjelina *Sentire cum Ecclesia* prikazuje ideje o životu u i za Crkvu, euharistiji i o njezinu značenju za kršćane, vjerskom odgoju,

prikaz osam priloga uz 100. rođendan Karola Wojtyły te određene teze iz nauka pape Franje. U završnoj studiji Vladimir Dugalić progovara o kulturnoj tehnokraciji i nužnosti ekološkoga obraćenja analizirajući određene antropološke i trinitarne paradigme iz enciklike *Laudato si'* pape Franje.

Navedeni zbornik radova predstavlja ediciju istraživanja iz područja bioetike, moralne teologije i filozofije te omogućuje čitatelju koncizan pregled temeljnih ideja iz opusa msgr. Pozaića. Isto tako, navedeni zbornik omogućuje jednomu laiku iz područja bioetike da se uhvati u koštac s temeljnim idejama i problemima s kojima se ta znanost danas susreće.

Ivan Božić

Peter Kreeft, *Nepobačeni Sokrat: Dramatična rasprava o pitanjima oko pobačaja*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2017, 161 str.

Profesor filozofije na Boston College i The King's College Peter John Kreeft autor je više od stotinu knjiga iz područja filozofije, kršćanske teologije i apologetike. Roden je 1937. godine u New Jerseyu, a u mladosti, tijekom studija obratio se je na katoličanstvo. Autor je mnogih knjiga i članaka te sudionik debata o teološkim pitanjima.

Knjigu *Nepobačeni Sokrat* napisao je 1983. godine, a na hrvatskom je jeziku dostupna od 2017. godine u izdanju Kršćanske sadašnjosti. Velik broj godina od nastanka do prijevoda na hrvatski jezik ne umanjuje aktualnost pitanja koja Kreeft obrađuje. Naprotiv. Pitanja kojima se "oživljeni" Sokrat bavi u ovom djelu jednako su zanimljiva i kontroverzna kao i 1983. godine. Pisana je u formi dijaloga, na način na koji smo Sokrata već upoznali. Stoga mu ta forma daje autentičnost. Na samom početku teksta